

KAPITEL 3

INGVAR SVENNILSON 1908–1972*

MATS PERSSON OCH CLAES-HENRIC SIVEN

FAMILJEBAKGRUND

Som så många andra framstående svenskar stammade Ingvar Svennilson från Småland. Fadern, Sven Nilson, hade dock enligt familjetraditionen även franskt påbrå; han växte upp i trakten av Vetlanda, fick tillfälle att bedriva gymnasiestudier vid Fjellstedska skolan i Uppsala och därefter att utbilda sig till präst. Vid relativt mogna år gifte han sig med en flicka som varit hans konfirmand när han arbetade som pastorsadjunkt i Maria Församling på Södermalm, grosshandlardottern Auga¹ Andersson. Sven Nilson, berömd för sin vältalighet, gjorde en vacker kyrklig karriär och slutade som kyrkoherde i Solna, hovpredikant i Ulriksdal och kungafamiljens förtrogne. Han kunde erbjuda sina barn en välbeställd uppväxt i den vackra prästgården från 1720-talet intill Solnas 1100-talskyrka, där de i trädgården kunde beundra statyn över Solnas mest berömde kyrkoherde, Johan Olof Wallin. I dag ligger kyrkan mitt inne i en gigantisk begravningsplats, kringvärd av mäktiga trafikleder, men vid 1900-talets början var det en lantlig miljö, med stall och uthus, alldeles utanför staden. Sven Nilson dog sommaren 1923 i hjärtinfarkt utanför Grand Hotel. Han var på väg ut med ångbåten Thor IV till sommarstället Sunneräng på Stora Ängsholmen vid Torsbyfjärden på insidan av Värmdölandet. Änkan och de fem barnen, bland dem den 16-åriga Ingvar, fick lämna prästgården men hade det tillräckligt gott ställt för att kunna flytta in i en våning på Karlavägen på Östermalm.

* Vi är tacksamma för hjälp och kommentarer från Ann Svennilson Collste, Karl-Olof Faxén, Assar Lindbeck, Marianne Svennilson, Lars Werin och Carl Johan Åberg.

¹ Förkortning för Augusta, uttalas åga.

Prästfamiljen var ideellt och konstnärligt inriktad. Ingvar berättade senare för sina barn hur han, tillsammans med sina föräldrar, under nödåren i slutet av första världskriget delade ut soppa till de fattiga i Råsunda/Hagalund.² Det var då ett spännande nybyggarsamhälle vars numera nästan helt utplånade kåkstad – ställd i kontrast mot de jättelika hus som byggdes där under miljonprogrammet i början av 1970-talet – i dag framstår som en trevlig idyll, förevigad i Olle Olsson-Hagalunds naivistiska tavlor. Ingvar Svennilson skulle senare i livet hysa en stor kärlek till denne konstnär och kom även att äga en av hans målningar.

Från föräldrahemmet ärvde Ingvar inte bara en ideellt färgad humanism; han ärvde också ett starkt musikintresse och lärde sig som student på Norra Latin att spela orgel och flöjt. Bland skolkamraterna fanns en annan flöjtspelare och blivande professor, Ingemar Hedenius, som i sina memoarer beskriver skolmiljön som ”det dystra latinläroverket med sina brutala och många gånger dåliga lärare” (Hedenius 1992, s. 135).

Vänskapen mellan Svennilson och Hedenius var dock av äldre datum. Redan 1905 hade fadern, Sven Nilson, köpt sommarstället Sunneräng. På andra sidan Torsbyfjärden hade familjen Hedenius sitt sommarställe och en bit därifrån bodde familjen Cronvall. Vid ett besök hos Hedenius mötte Svennilson den två år yngre Margit Cronvall, och den sommaren rodde han ofta över fjärden – officiellt för att spela tennis med barnen Cronvall, men minst lika viktigt var att träffa Margit. De två studerade sedan båda vid Stockholms Högskola (Margit moderna språk och Ingvar matematik och nationalekonomi) och de gifte sig 1934.

Det kristet-ideella inslag som Svennilson förde med sig från föräldrahemmet tog sig uttryck i att han tillsammans med bl.a. den tre år äldre Dag Hammar-skjöld var med om att grunda Mäster Olofsgården i Gamla Stan 1931. Det var en organisation som var nära knuten till Storkyrkoförsamlingen och som hade till syfte att de ge Gamla Stans fattiga ett ställe där de kunde äta, värma sig och höra på föredrag, lyssna på musik och skådespel m.m. Det var i Mäster Olofsgårdens lokaler en annan stockholmsk prästson, nämligen Ingmar Bergman, skulle göra sin debut som regissör 1938.

Efternamnet Svennilson är givetvis sammansatt av faderns för- och efternamn och beror på att Ingvars mor kallades för fru Sven Nilson. Det ger också en ledtråd till uttalet. Tonvikten skall ligga vid andra stavelsen. Man uttalar helt enkelt namnet som om det var fråga om ett för- och ett efternamn.

² Fadern Sven Nilson kom också att bli involverad i den s.k. Wibom-affären. Ärkebiskopen Nathan Söderblom kände till att en stor arbetsgivare och fastighetsägare i Huvudsta och Hagalund, Max Wibom, hade bedrivit ett ”rysligt regemente” gentemot sina anställda och hyresgäster. Wibom hade vidare kommit över sina fastigheter med delvis tveksamma metoder. I samband med en visitation i Solna församling 1921 hade ärkebiskopen bett Sven Nilson om närmare uppgifter om detta. Det tal som ärkebiskopen sedan höll kom att ge upphov till en stormig debatt där han fick det borgerliga Sverige mot sig men understöddes av arbetarrörelsen.

FORSKAREN

Erik Lundberg har en gång sagt att trettiotalskrisen var den utlösande faktor som gjorde att hans generation började studera nationalekonomi. Den förklaringen ter sig särskilt rimlig när det gäller en socialt medveten prästson från Solna. Som nationalekonom kom Svennilson att formas av den rika intellektuella miljön i Stockholm under 1930-talet. Bertil Ohlin hade i två artiklar 1937 gett gruppen ekonomer beteckningen Stockholmsskolan. De kanske främsta medlemmarna var Erik Lindahl, Gunnar Myrdal och Bertil Ohlin. De var alla starkt påverkade av Knut Wicksells arbeten och då främst hans inflationsteori, den kumulativa processen. Det utmärkande för denna var att den inte beskrev jämviktslägen utan i stället följde ett förlopp över tiden där händelserna i en period gav upphov till den fortsatta utvecklingen.

Ett annat gemensamt drag var att Stockholmsskolans ekonomer lade stor vikt vid förväntningarna och hur dessa påverkade företagens och konsumenternas beteende. Här hade Gunnar Myrdals doktorsavhandling *Prisbildningsproblemet och föränderligheten* från 1927 spelat en viktig roll. I denna analyserade Myrdal hur företagets förväntningar om det framtida skeendet kunde påverka beteendet i nuet.

Slutligen var Stockholmsekonomerna intresserade av makroekonomiska frågeställningar. Detta var delvis ett arv från Knut Wicksell men berodde också på den instabila makromiljö som präglade mellankrigstiden med en djup men kortvarig arbetslöshetskris strax efter första världskriget och världsdepressionen i början av 1930-talet. Den 1927 tillsatta arbetslöshetsutredningen gav Stockholmsekonomerna både en organisatorisk ram att arbeta i och en möjlighet att finansiera forskningen.

Svennilsons licentiatavhandling från 1933, *Monopolistisk pris- och produktionspolitik*, innehöll en utvidgning av analysen i Gunnar Myrdals avhandling av företagsplaneringen till att gälla imperfekt konkurrens. Efter detta följde ett antal år av empiriskt arbete. Svennilson blev engagerad i det av Rockefellerstiftelsen stödda och av Gösta Bagge ledda stora projektet om inkomster och löner i Sverige där han tillsammans med Bagge och Erik Lundberg medverkade i *Wages, Cost of Living and National Income in Sweden 1860–1930*, publicerad i två volymer 1933 respektive 1935. Bagges projekt resulterade i ett omfattande och värdefullt datamaterial. Men resultatet av det stora projektet blev ändå en besvikelse eftersom det empiriska arbetet inte integrerades med Stockholmsekonomens teoriutveckling.

När Svennilson återvände till de teoretiska studierna i arbetet på sin doktorsavhandling hade han alltså inte någon större nytta av sitt empiriska engagemang (den skulle komma först senare). Däremot fanns det en klar koppling både till ar-

betet med licavhandlingen och till Stockholmskolans insatser. I licavhandlingen hade han ju byggt vidare på Gunnar Myrdals analys av hur företagens framtidsförväntningar påverkade deras planering. Detta var en av utgångspunkterna för det nu påbörjade arbetet med doktorsavhandlingen. Den andra utgångspunkten var Stockholmskolans makroekonomiska analyser av arbetslöshetsproblemet. I Wicksells anda och i motsats till Keynes *General Theory* arbetade man inte med jämviktsmodeller utan undersökte ekonomiska förlopp. Även om Stockholmskolans förloppsanalys inte helt saknade mikroekonomiska fundament – man kunde bygga på Myrdals förväntningsanalys från 1927 och Erik Lindahls intertemporala allmänna jämviktsanalys från 1929 – fanns det behov av en systematisk förankring i mikroekonomin.

AVHANDLINGEN

I sitt förord till doktorsavhandlingen påpekade således Svennilson (sid vii) att ”teorin för totala förlopp [förutsätter] en viss uppfattning om systemets detaljstruktur”. Detta skulle nås via formell analys: ” Detta försök till utformning av planeekonomisk teori kännetecknas av en strävan till kvantitativ precisering av begreppssystemet” (sid viii).

I Myrdals efterföljd byggde han således upp en teori för en organisations intertemporala planering under risk. Men Svennilsons analys låg genom sin systematiska användning av matematik på ett vida högre analytiskt plan än Myrdals.

Svennilsons analys påverkades av ett vid denna tid nyligen vunnet teoretiskt framsteg, nämligen Hicks och Allens utveckling av konsumtionsteorin med utgångspunkt från en ordinal nyttofunktion. Här kan man med hjälp av matematiska verktyg som har en geometrisk motsvarighet i indifferenskurvor och budgetlinjer analysera ett hushålls reaktioner på störningar i den ekonomiska miljö där det befinner sig.

Inflytandet från Hicks-Allen kan man se i Svennilsons språkbruk där han sammanfattar preferenser med indifferenskurvor. Han diskuterar också optimivillkor, nämligen att en indifferenskurva skall tangeras av den kurva som anger den möjliga kombinationen av olika värden på handlingsparametrarna. Däremot härleder han inte beteendeeckvationerna.

Svennilsons avsikt var emellertid att i första hand ge en systematisk begreppsdiskussion av de problem som uppträder vid planering av handlandet under en följd av perioder där man inte är säker på hur den miljö organisationen verkar inom kommer att utvecklas. Allt eftersom tiden fortskrider kommer denna osäkerhet successivt att upplösas. Planeringsproblemet kan därför formuleras som en obetingad plan för handlandet under den innevarande perioden (då miljön är

känd) medan planerna för handlandet under de följande perioderna blir betingat av vilken utveckling som kommer att realiseras.

Eftersom handlandet under en tidigare period påverkar valmängden under en senare period måste organisationens ledning inte bara ta hänsyn till de omedelbara konsekvenserna av handlandet utan också hur detta påverkar handlingsmöjligheterna under kommande perioder. För att göra detta måste man också väga in de olika sannolikheter med vilka olika framtida scenarier kan tänkas realiseras, och dessa påverkas av det tidigare handlandet: ”En viss omedelbar handling kan ge den stokastiska processen en viss utgångsriktning. Men den därpå följande processen kan även tänkas böjd i olika riktningar av planerna på längre sikt. Detta innebär, att planerna på kort och lång sikt *i samverkan* bestämma förväntningarna för mera avlägsna perioder” (s. 95).

Denna tanke ligger inte så långt från grundfilosofin bakom Bellmans dynamiska programmering från 1957. Däremot utvecklade inte Svennilson algoritmer för hur problemet rent praktiskt skulle behandlas. Det faktum att själva grundidén bakom dynamisk programmering fanns hos en svensk ekonom redan 1938 kastar dock ett intressant ljus över Bellmans bidrag. Kanske är det så att dessa tankar låg i luften både i Europa och i USA under 1940-talet. Bellmans bidrag skulle då ha varit att han gav en fast, analytisk form åt dem. Här finns möjligen ett intressant område för framtida doktrinhistorisk forskning.

Huvuddelen av Svennilsons framställning hölls på ett mycket abstrakt plan. Det finns emellertid åtminstone två exempel på mer tillämpade resonemang. Det första gäller frågan när i tiden en investering skall genomföras. Här diskuterade Svennilson frågor som kan formuleras i termer av om det kan finnas ett optionsvärde i att planera en investering men avvakta med att genomföra den: ”Ju större spridningen är av de förväntade förloppsalternativen, desto fördelaktigare måste det relativt sett vara att välja en sådan plan, att handlingsfältet i möjligaste mån icke beskäres och att handlingarna skjutas så långt fram i tiden som möjligt” (s. 108).

Det andra exemplet gäller de tre sista kapitlen av avhandlingen där han på ett mer konkret plan diskuterade planeringsproblemen för olika företagsformer. Där tog han inte endast upp betydelsen av inkomst- och likviditetsutvecklingen under olika förhållanden utan även frågan om det existerar en unik preferensfunktion som beskriver företagets handlande. Vad händer om företagspolicyn påverkas av olika intressegrupper med sinsemellan avvikande intressen?

Svennilsons avhandling innehåller en för sin tid mycket avancerad analys av de intertemporala planeringsproblemen under risk. Språket är oftast elegant och precist. Det vimlar av slående observationer och träffande iakttagelser. Att avhandlingen, trots dessa kvaliteter, fick ringa betydelse för den fortsatta teoriutvecklingen berodde antagligen på att den höll sig på en alltför abstrakt nivå. Än

viktigare är kanske att avhandlingen (till skillnad från studiekamraten Erik Lundbergs) var skriven på svenska; den blev därmed inte läst av mer än en handfull personer.

EMPIRISK FORSKNING PÅ IUI

Efter avhandlingen knöts Svennilson som sakkunnig till Konjunkturinstitutet, där Erik Lundberg också arbetade, och blev även chef för den statliga Industrikommissionens utredningsbyrå, varifrån han 1941 rekryterades till Industriens Utredningsinstitut (IUI). Uppbyggnaden av IUI:s organisation från att ha varit en serviceorganisation åt industrin till att bli ett självständigt forsknings- och utredningsinstitut tog naturligtvis stor kraft.³ Det var inte bara fråga om att rekrytera bra folk och att hävda IUI:s integritet. Dessutom skulle det empiriska arbetet inom institutet konsekvent bygga på vetenskaplig grund. Ett exempel på Svennilsons framsynthet är att han tidigt uppmuntrade till användande av ekonometriska metoder.

Det pågående kriget skapade ett mycket speciellt försörjningsläge för den svenska ekonomin med tidvis stor brist på arbetskraft på grund av inkallelserna och brist på tidigare importerade råvaror och insatsvaror i den svenska industrin. Trots detta kom mycket arbete inom IUI att handla om att få fram faktaunderlag för företagens planering inför efterkrigstiden. Det var alltså fråga om en framåtblickande analys. Det var därför följdriktigt att Svennilson under IUI-tiden också kom att leda arbetet på den första svenska långtidsutredningen. Den fick namnet *Svenskt långtidsprogram 1947–1952/53* (SOU 1948:45).

Bakgrunden var följande. OEEC (nuvarande OECD) hade i början av augusti 1948 vänt sig till den svenska regeringen och bett att få uppgifter om den svenska utrikeshandeln, bl.a. exportens och importens varu- och länderfördelning. Handelsdepartementet och statsrådet Karin Kock hade det närmaste ansvaret för att uppgifterna togs fram och själva arbetet förlades till en statlig utredning med Ingvar Svennilson som ordförande och med Arne Lundberg och Gustav Cederwall som ledamöter. Uppdraget är daterat den 14 augusti 1948 och den färdiga utredningen den 2 oktober samma år. Det var alltså fråga om en verklig snabbutredning. Betänkandet som är på knappt 40 textsidor tog alltså ca sex veckor att färdigställa.

Förutom de tre ledamöterna hade utredningen hjälp av ett antal experter. Man hade även möjlighet att få fram information från olika statliga myndigheter, näringslivsorganisationer och enskilda företag. Trots denna uppbackning får man nog ändå säga att det krävs en betydande organisationsförmåga att på så kort tid få fram materialet.

³ IUI:s tillkomst skildras i Henriksson (1990).

Utgångspunkten för undersökningen var det stora importöverskottet 1947 där exporten av varor endast uppgick till ca 70 procent av motsvarande import. Även tjänstebalansen var negativ. Det man diskuterade i utredningen var dels hur denna situation hade uppkommit, dels på vilka vägar det skulle vara möjligt att uppnå balans inom en femårsperiod.

Man menade inom utredningen att det var viktigt att importen kunde hållas fri, dvs. att krigstidens omfattande system med speciella importtillstånd måste avvecklas. Detta var viktigt inte minst mot bakgrunden av det stora importbehovet av råvaror, insatsvaror och maskiner till industrin och jordbruket som en fortsatt snabb utveckling av produktionen skulle kräva. Detta innebar att en avveckling av importöverskottet främst skulle ske genom en ökad export. Vad som var möjligt i det avseendet hade samband både med produktionskapacitetens utveckling och med hur övriga delar av den totala efterfrågan skulle utvecklas. Trots att utredningen utgick från behovet av att snabbt öka exporten kom den därför att kasta ljus även över andra delar av den svenska ekonomin och blev därigenom en långtidsutredning i miniatyr.

De ekonomisk-politiska medlen för att få fram denna utveckling diskuterades inte i detalj men de rekommendationer som utredningen skisserade bär prägelse av de omfattande regleringarna vid denna tidpunkt. Detta framskymtar också genom de bristande möjligheterna att uppväga ett importöverskott från ett land med ett exportöverskott till ett annat genom valutaclearing.

Efter den första långtidsutredningen blev Svennilson alltför engagerad i IUI:s inre arbete för att hinna göra mer omfattande egen forskningsinsats. Efter nio år på IUI fick han dock möjlighet att under ett antal år helhjärtat ägna sig åt eget vetenskapligt arbete i och med uppdraget för FN:s Economic Commission for Europe i Genève.

TILLVÄXT OCH STAGNATION

I Genève påbörjade Svennilson arbetet med den bok som Erik Lundberg (1972) betecknat som "his monumental book on the stagnation of the European economy during the interwar period". Det stora projektet *Growth and Stagnation in the European Economy* kom att ta en stor del av Svennilsons tid från 1949 fram till publiceringen 1954. Arbetet avsåg att ge ett ekonomiskt långtidsperspektiv på den ekonomiska utvecklingen. Då, några år efter andra världskrigets slut, var återuppbyggandet efter kriget fortfarande aktuellt. Frågan var om man kunde lära sig något av den ekonomiska utvecklingen efter första världskriget.

Svennilsons undersökning var således i första hand tillbakablickande. Mellan-krigstiden stod i fokus men även utvecklingen från 1913 och fram till 1950 belys-

tes. Huvudtanken var att skildra tillväxten i de olika ekonomierna och sambandet mellan den cykliska utvecklingen och den mer långsiktiga trenden.⁴

Man ser kanske klarast vad Svenilsons arbete innebar om man jämför det med Solows klassiska artikel ”A Contribution to the Theory of Economic Growth” från 1956. Svenilson gick i första kapitlet igenom tillväxtteorin med utgångspunkt från en aggregerad produktionsfunktion med arbete, kapital och en teknikfaktor. Men i motsats till Solow var han inte intresserad av den riktigt långa sikten med ”steady state”. I stället stod olika spänningar i fokus, spänningar som var direkt eller indirekt förorsakade av det första världskriget.

Krigets effekter på de europeiska ekonomierna kan liknas vid en gigantisk mångdimensionell störning. Denna störning kom inte endast att leda till att utvecklingen försenades med de år kriget varade och de skador som kriget förorsakade. Utvecklingen kom också att länkas in i helt nya banor, och det var dessa som Svenilson försökte identifiera.

Kriget hade påskyndat delar av den tekniska utvecklingen men även lett till att de civila tillämpningarna försenades. Detta beror delvis på att tekniken i stor utsträckning är frusen i de nya kapitalföremålen. Ackumuleringen av ny kunskap borde i sig ha lett till en snabb tillväxt efter kriget i de europeiska länderna. Detta var också fallet inom vissa sektorer med bilindustrin (inklusive all kringverksamhet) och den elektriska industrin som främsta exempel.

I själva verket kom tillväxten i Europa att bli betydligt långsammare under mellankrigstiden än under perioden 1880–1913. Tillgången till nationalräkenskapsdata för dessa perioder är dålig och den statistiska kvaliteten varierar mellan olika länder. Men det finns indikatorer som stöder slutsatsen. Således ökade industriproduktionen för en grupp om sex länder (inkluderande England, Frankrike och Tyskland) med 3 procent per år under perioden 1880–1913 men endast med 1,4 procent under perioden 1913–1940.

Första världskriget innebar att Europa delvis kom att avskärmas från den internationella handeln. Detta gällde naturligtvis särskilt Tyskland och dess allierade men även i viss mån Ententeländerna. Eftersom den europeiska exporten av bearbetade varor minskade kraftigt kom industriproduktionen i USA och Japan att stimuleras. Världskriget ledde således till att världshandeln kom att länkas in på nya vägar.

I Versaillesfredens spår kom gränserna mellan länderna i Europa att flyttas och nya stater att uppstå. Det viktigaste exemplet är uppdelningen av Österrike-Ungern (Ryssland behandlas inte i undersökningen). De nya gränserna i kombination med uppkomsten av handelshinder ledde till att produktionen inte längre

4 Lennart Erixon (2005) diskuterar Svenilsons tillväxtanalys i förhållande till Schumpeters och Keynes teorier.

var lika väl lokaliserad i förhållande till energi- och råvarutillförseln. Den ökade protektionismen efter kriget skapade också ett behov av större diversifiering av näringslivet i de nya småstaterna.

Tillväxten under mellankrigstiden varierade mycket mellan de olika länderna i Europa. Som ett genomsnitt kom emellertid utvecklingen att bli långsammare under mellankrigstiden än vad den hade varit decennierna före första världskriget. Det kan tyckas naturligt om man beaktar de stora monetära störningar som drabbade ekonomierna. Under åren i början av tjugotalet uppkom det hyperinflation i bl.a. Tyskland samtidigt som en del länder, bl.a. Sverige, utsattes för en kraftig deflationschock. Den stora depressionen i början av 1930-talet är ett annat exempel.

Svennilson lade emellertid större vikt vid de strukturella förhållandena. Vid sidan av den växande protektionismen som redan nämnts pekade han på det successiva införandet av hinder både för kapital och för arbetskraft att fritt röra sig mellan de europeiska länderna. Problemet accentuerades av att den snabbt växande befolkningen i Syd- och Östeuropa inte längre hade samma möjligheter att emigrera till USA som före första världskriget. I kombination med uppkomsten av ett antal nya stater kom hindren för faktorrörligheten att innebära att anpassningsförmågan försämrades radikalt. Svennilson lade alltså tyngdpunkten vid strukturproblemen som förklaring till den låga tillväxten.

Titeln ”Growth and Stagnation” syftar inte bara på den höga amplituden på konjunkturcyklerna under mellankrigstiden utan även på de stora skillnaderna mellan olika länder och mellan olika branscher. Verket innehåller en rikedom på statistiska uppgifter och common sense-analyser av utvecklingen och dess orsaker. Man märker att det är en rutinerad nationalekonom som för pennan. Handen har den lätthet som utmärker en person som verkligen har trängt in i sitt ämne. Svennilson var en mästare på att tolka det ofta bristfälliga statistiska materialet. Läsaren får löpande en kvalitetsdeklaration av detta och av hur pass välgrundade slutsatserna är. Den tillbakablickande analysen i *Growth and Stagnation* utgör en intressant motpol till den framåtblickande analysen i långtidsutredningarna. Verket är fortfarande i högsta grad läsvärt. *Growth and Stagnation* är en studie i ekonomisk tillväxt som skiljer sig från de ensektorsmodeller som senare i Solows anda kom att bli dominerande inom den teoretiska tillväxtforskningen. I stället står analysen av de strukturförändringar som ligger bakom tillväxten i fokus.

Svennilson ledde den första långtidsutredningen. Den andra, *Ekonomiskt långtidsprogram 1951–1955*, utarbetades under hans tid i Genève så den kunde han inte ta någon aktiv del i. Men Svennilsons anda vilade över den. När han efter tiden i Genève återvände till Sverige kom han att leda de kommande långtidsutredningarna. Då var det emellertid inte som i den första långtidsutredningen i

första hand fråga om egna forskningsinsatser (se vidare Carl Johan Åbergs bidrag till denna volym).

CHEFEN OCH PROFESSORN

Den 1 september 1941 tillträdde Ingvar Svennilson som chef för IUI. Till en början kvarstod han dock som chef för Industrikommissionens utredningsbyrå och uppehöll dessutom Gösta Bagges professur (Bagge var då ecklesiastikminister i samlingsregeringen) vid Stockholms Högskola, dock med nedsatt undervisningsskyldighet. Svennilson fick således god användning för sin utpräglade förmåga att hålla många bollar i luften samtidigt.

Arbetet vid institutet var då starkt påverkat av det krig som nu rasade utanför Sveriges gränser. Några månader tidigare hade kriget åter gjort sig påmint i den svenska sommaridyllen; Per-Albin Hansson hade vid den s.k. midsommarkrisen tvingats ge efter för de tyska kraven att transportera tysk trupp per järnväg genom Sverige. I september trodde nog de flesta svenskar att segern i världskriget låg inom räckhåll för Hitler, vars pansardivisioner nu i hög fart dånade mot Moskva. I dag vet vi, med facit i hand, att det tyska anfallet på Sovjetunionen i själva verket var början till slutet för Hitlertyskland. Men under Svennilsons första höst på IUI tedde sig saken annorlunda.

Vid den tiden var IUI en liten organisation, med (utöver chefen själv) endast sex anställda. Av dessa var två forskare/utredare (Axel Iveroth och Eric Heinertz), medan fyra var sekreterare och administratörer. Det förefaller som om huvuddelen av IUI:s verksamhet då byggde på externt utarbetade rapporter, men under Svennilsons första år växte antalet fast anställda kraftigt, till sju forskare/utredare (däribland Erik Dahmén och Folke Kristensson) och fem sekreterare/administratörer. När Svennilson *de facto* avgick som IUI-chef 1949 (han förblev formellt anställd med tjänstledighet under ytterligare ett par år) hade organisationen vuxit till en imponerande storlek. Man hade då tjugofem anställda, varav femton forskare (däribland Ragnar Bentzel, Torsten Carlsson, Erik Höök, Erik Ruist och Jan Wallander) och fyra sekreterare/administratörer. Ett par ytterligare personalkategorier som tillkommit var räknebiträden (fyra) och kartritare (en). Dessa siffror skall naturligtvis tas med en nypa salt – vi vet t.ex. inte vilka som var heltids- resp. deltidanställda – men de tyder i alla fall på att Svennilson lyckades få organisationen att växa rent kvantitativt, samtidigt som den blev starkare inriktad på internt framställda rapporter med klar forskningsprofil (Siffrorna är hämtade från *Ingvar Svennilson och IUI* (1958)).

Hur var då Svennilson som IUI-chef? Utöver de vittnesbörd som ges av Erik Ruist och Jan Wallander i deras bidrag till denna volym kan man utläsa en del

omdömen ur den maskinskrivna festskriften från 1958. De vittnar om ett sällsynt varmt förhållande mellan chef och anställda. Svennilson var mycket mån om sina medarbetare, uppmuntrade dem och försökte på olika sätt utveckla dem – både genom att ge dem stimulerande arbetsuppgifter och genom att ge dem möjligheter till utbildning och erfarenheter på annat håll.

Flera av medarbetarna från 1940-talet vittnar dock om att han, under samtal och sammanträden, plötsligt kunde låta tankarna löpa längs helt andra banor än dem som samtalet handlade om. Ibland gick han mitt i ett samtal, eftersom han kommit på en idé som sedan sysselsatte honom ett bra tag. Denna andliga frånvaro kunde ibland bli rent fysisk. Erik Ruist beskriver i sitt bidrag till denna skrift hur Svennilson på grund av sina många uppdrag ständigt var svårträffbar, och historien om de felande sidorna 106 och 107 i en bok som har Ruist och Svennilson som författare är på sitt sätt betecknande för den strängt upptagne institutchefen.

Huruvida han egentligen var en skicklig administratör vet vi inte – sådana saker sköttes ju på den tiden av andra personer än chefen. Men man kan konstatera att organisationen under hans tid kunde växa och frodas, och hans samtida rykte som chef var gott. Erik Lundberg skriver t.ex. om honom i ett rekommendationsbrev från 1960: ”I betydande och med tiden växande utsträckning har S:s stora förmåga att planlägga, organisera och genomföra ekonomiska utredningar tagits i anspråk för offentliga uppdrag och kommittéarbeten av olika slag” (Lundberg 1960). Så uttalar man sig nog knappast om personen i fråga enbart var en världsfrånvärd drömmare och estet.

I stället kan kanske Svennilsons benägenhet att ibland rikta tankarna åt annat håll än den omedelbara omgivningen – en egenskap som ibland felaktigt kallas tankspriddhet – snarare ses som en koncentration av tankarna till det intressanta och utvecklingsbara på litet längre sikt. I modern management-litteratur skulle sådant kanske kallas för ”strategiskt tänkande”, även om Svennilsons medarbetare inte sällan uppfattade det som att han kunde bli andligen frånvarande.

Men trots sin frånvaro stod Svennilson alltid på forskarnas, och forskningens, sida när det behövdes. Jan Wallander berättar i femtioårsskriften om en episod från 1946 när han hade gjort en undersökning vars resultat inte stämde överens med en viss företagsledares intressen. Denne ville därför stoppa publiceringen av rapporten, men Svennilson skrev då ett brev till den mäktige företagsledaren:

... och gjorde synnerligen klart för honom att han här hade att göra med ett vetenskapligt undersökningsinstitut och vände man sig till ett sådant kunde man inte vänta sig att få veta något annat än sanningen ... Brevet gjorde avsedd verkan. Jag plockade fram det ur vårt arkiv häromdagen. Det är verkligen ett bra brev, lika bra som jag minns det från för tolv år sedan, och fränheten i tonfallet kan man inte klaga på. (Ur *Ingvar Svennilson och IUI*, 1958.)

1947 utnämndes Svennilson till professor i nationalekonomi vid Stockholms Högskola (numera Stockholms universitet). Under de första åren tycks han ha förenat professuren med chefskapet på IUI, men 1949 lämnade han det senare (till en början med tjänstledighet, medan Erik Dahmén blev tillförordnad föreståndare). Hans gamla studiekamrat från 1930-talet, Erik Lundberg, hade redan 1946 blivit professor i nationalekonomi där, men hans närvaro var till en början ganska sporadisk eftersom han fortfarande var chef för Konjunkturinstitutet. Under 1940-talet hade det funnits ett inslag av vänskaplig konkurrens, eller snarare uppdelning av verkligheten, mellan de två vännernas institut: Svennilson på IUI studerade de långsiktiga strukturfrågorna medan Lundberg på KI inriktade sig på de kortsiktiga fluktuationerna. Som professorer vid Stockholms Högskola hade de sina arbetsrum på den nationalekonomiska institutionen, i det nuvarande biblioteksannexet på Odengatan 61. De turades tillsammans med den tredje professorn i nationalekonomi, Anders Östlund, om att förestå institutionen. Studenterna var få och de forskarstuderande ännu färre. Det förekom inga licentiand- eller doktorandkurser. Den högre undervisningen bestod i regel av enstaka seminarier och för övrigt var professorernas huvudsakliga aktiviteter förlagda utanför institutionen.

Det var en idyllisk tid. Professorerna var med dagens mått mycket välavlönade. De härskade oinskränkt på institutionerna, som dessutom var så små och obyråkratiska att man i dag knappast kan föreställa sig arbetet där. Professorernas makt hade ett paternalistiskt inslag, vilket bl.a. innebar vissa representationsplikter. Dåvarande studenter har berättat för oss om hur institutionens personal ibland blev hembjuden till familjen Svennilson på Malmen i Drottningholm. Även en och annan student fick ibland resa ditut för att tentera inför den strängt upptagne professorn. Vid sådana tillfällen kunde Svennilsons döttrar kommanderas in i vardagsrummet för att konversera den väntande, och säkert ganska nervöse, studenten.

Både Lundberg och Svennilson slapp uppleva 1968 års studentrevolt. Den förre hade redan 1965 flyttat till Handelshögskolan, där revolutionens vindar blåste betydligt mildare än på universitetet. Och den senare lämnade nationalekonomiska institutionen 1967 för att efterträda Gunnar Myrdal som chef för Institutet för internationell ekonomi (IIES). Dess forskare arbetade vid den tiden fortfarande i Myrdals anda, dvs. i förnäm isolering och långt från det vardagliga universitetslivets vedermödor, i översta våningen på Wennergren Center. Svennilson fick dock aldrig tillfälle att sätta sin prägel på IIES; när han kom dit hade han redan drabbats av en hjärnblödning, och det var upprepade sådana som några år senare skulle ta hans liv.

DEN TREDJE UPPGIFTEN

En svensk professor har av tradition två huvuduppgifter, forskning och undervisning. Men det finns också en tredje mer utåtriktad uppgift som är litet diffus till sin karaktär. Det gäller dels att föra ut forskningsresultaten till en bredare allmänhet, dels att ställa sin kompetens till förfogande för samhället utanför universitet och högskolor. Redan under den första IUI-tiden kom Svennilson att göra en aktiv insats med en serie radioföredrag om det svenska försörjningsläget. Det var en slags parallell till det beslutsunderlag som IUI levererade till företagen. Men nu var det fråga om bred folkupplysning som antagligen spelade en viktig roll för att höja allmänhetens kunskap om det ekonomiska läget och därmed stärka den psykologiska motståndskraften under krigsåren. Liksom mycket annat som Svennilson bidrog till i sitt arbete på IUI var det i sista hand fråga om koordinering av förväntningar. Även arbetet inom långtidsutredningarna var en viktig insats inom ramen för det tredje uppdraget.

Svennilson spelade en viktig roll för *Ekonomisk Tidskrift*, nuvarande *Scandinavian Journal of Economics*. *Ekonomisk Tidskrift* grundades 1899 av David Davidson och denne kom att fortsätta arbetet som tidskriftens ägare och redaktör under ett fyrtiotal år. Så småningom tog emellertid åldern ut sin rätt och Svennilson och Erik Lundberg köpte 1939 i en gemensam aktion ut Davidson. De båda vännerna tog sedan aktiv del i tidskriftens utveckling som redaktörer fram till och med 1956 och lyckades sedan också rekrytera goda redaktörer i Bent Hansen och Karl Olof Faxén. Svennilson medverkade även till tidskriftens internationalisering i och med att engelskan blev publiceringsspråk 1965.

Förutom sitt arbete i långtidsutredningarna 1948, 1955 och 1959 deltog han i 1955 års statistikutredning och universitetsutredningen 1955–62.

Svennilson hade även många internationella uppdrag utöver sitt arbete i Genève. De var både av akademisk och mer praktisk natur. Han innehade den prestigefyllda Irving Fisher-professuren vid Yale 1959–60, han var ordförande för FN-kommissionen för internationella kartellfrågor 1952–54 och medlem av OEEC-kommittén för produktivitetsstudier 1952–55. I Hammarskjöldarkivet på Kungliga Biblioteket finns några brev från Svennilson bevarade där han diskuterar sina internationella uppdrag. Han kom också att få ett flertal uppdrag att analysera enskilda länders ekonomi och i samband med detta kom han att vistas utomlands i flera omgångar under 1950-talet. Dessa uppdrag förmedlades av OECD. En viktig anledning till att han blev tillfrågad var att han gjort sig känd genom sitt stora arbete *Growth and Stagnation*.

Många före detta studenter kan vittna om den festivitas som Svennilson skapade i samband med sitt inspektorsskap för Humanistiska/Samhällsvetenskapliga föreningen. Det var stor högtid när han tillsammans med sin hustru Margit

deltog i valborgsmiddagen och höll middagstalet till studenterna. Som prorektor 1958–66 fick han kombinera sina administrativa och representativa talanger.

SAMHÄLLSSYN

Som de flesta nationalekonomer var Svennilson starkt påverkad av det sätt att analysera samhällsekonomin som är karaktäristiskt för ämnet: det är fråga om ett interdependent system där skeendet på de olika marknaderna ömsesidigt påverkar varandra. Ytterst går detta synsätt tillbaka på klassikerna men kom att kodifieras i form av Walras allmänna jämviktsmodell. I Stockholm kom denna modell att under mellankrigstiden läras ut i Gustav Cassels tappning.

Den allmänna jämviktsmodellen gav en referensram, men denna innebar inte att de yngre stockholmsekonomerna litade på att det ekonomiska systemet under alla förhållanden skulle vara självreglerande. För det första menade man även före den keynesianska revolutionen att det inte fanns någon garanti för att makroekonomiska störningar skulle kunna elimineras utan stabiliseringspolitiska insatser. För det andra kunde man inte lita på att marknadsmekanismen skapade en någorlunda jämn välförhållning. Dessa två punkter sammanfattar Bertil Ohlins politiska utgångspunkter. Det behövs en aktiv stabiliseringspolitik på makronivå men det behövs också en aktiv fördelnings- och socialpolitik för att trygga framför allt de sämre lottades levnadsvillkor. Svennilson stod åsiktsmässigt nära dessa tankar.

Det finns emellertid ytterligare två aspekter på ekonomernas förhållningssätt till marknadsmekanismen. Kan man verkligen utgå från de enskilda individernas egna preferenser, förstår de alltid sitt eget bästa? De viktigaste representanterna för dessa tankar är kanske makarna Myrdal som bl.a. i boken *Kris i befolkningsfrågan* ville lägga livet till rätta, i synnerhet för de mest utsatta grupperna (se Hirdman 2000)⁵. Denna syn ovanifrån på människorna var inget som Svennilson delade. Han höll inte heller med om den andra aspekten, att marknadsekonomin på mikroplanet behövde styras genom direkta regleringar, ett slags planhushållning. Den positiva inställningen vad gäller de två första frågorna – stabiliseringspolitik och fördelningspolitik – och den negativa till de båda sistnämnda innebär att han åsiktsmässigt stod nära Bertil Ohlin och socialliberalismen.

Detta innebär emellertid inte att Svennilson menade att marknadsmekanismen

⁵ ”Vi tangerar här ett ömtåligt men betydelsefullt problem sammanhängande med hela familjestrukturens gestaltning i det mera fullständigt industrialiserade samhället, där den gifta kvinnan, berövad sina funktioner i produktionslivet, stänges in i sin miniatyrlägenhet och då ofta fetmar och blir slö och egoistisk. Att barnens näringsstandard därav kan bli lidande t.o.m. i familjer, där inkomsten är skaplig och barnantalet litet, beror på förstånd och okunnighet om elementära näringshygieniska förhållanden.” (Myrdal 1934, s. 164).

men klarar av alla koordineringsproblem inom den privata sektorn. Frånvaron av ett intertemporalt prissystem à la Lindahl (i dag skulle vi säga ”à la Arrow-Debreu”) behövde kompenseras. Det är också detta som går som en röd tråd från avhandlingen (1938) över långtidsutredningarna (från 1948 och framåt) via *Growth and Stagnation* (1954): att ge ett rationellt beslutsunderlag till företagen och den offentliga sektorn.

I dag uppfattar vi nog långtidsutredningarna som en exponent av dåtidens syn på hur man med politiska ingrepp skulle kunna styra ekonomin. Det är dock inte troligt att Svennilson såg långtidsutredningarna som styrinstrument, utan snarare som koordinationsinstrument. Det gällde att sammanställa information och framtidsprognoser så att företagen och den offentliga sektorn kunde få ett bättre underlag för sina beslut. I dag är vi nog mer skeptiska även beträffande den funktionen. Efter många exempel på kortsiktighet och informationsbrister i det offentliga beslutsfattandet förefaller det inte självklart att en statlig långtidsutredning skulle vara mer pålitlig än en studie genomförd av en privat tankesmedja, en vetenskaplig institution, eller ett storföretags utredningsavdelning. Men tidsandan på 1950- och 60-talen var annorlunda, och Svennilson var en god representant för den tidens rationella tänkande.

Förmodligen var han en lika god representant för tidsandan under 1930- och 40-talen. I augusti 1940, ett par månader efter Tysklands ockupation av Danmark och Norge, publicerades en uppmärksammad pamflett med titeln *Den svenska linjen*.⁶ Den har nyligen av journalisten Ola Larsmo (2007) utmålats som nationalistisk på gränsen till det otillbörliga.⁷ Pamflettens sista sida innehåller en lista med namn på personer som säger sig sympatisera med dess syfte – däribland Ingvar Svennilson, Erik Lundberg och den blivande riksantikvarien Sven B. F. Jansson. I pamfletten framförs bl.a. åsikten att Sverige måste ha ett starkt försvar för att kunna stå emot de då samarbetande diktatorerna Stalin och Hitler. På motsvarande sätt menar man (sid. 8) när det gäller inrikespolitiken att

Redan med hänsyn till de utrikespolitiska svårigheter, som kunna uppstå, kommer man ej ifrån kravet på en upplösning av kommunistpartiet. Lika givet är, att åtgärder böra vidtagas mot Sveriges nationalsocialister. Även utanför deras led finnas element, som böra hållas under kontroll. Dock måste varnas för att, såsom ofta sker, skära alla till höger om högern stående över en kam.

Det förekommer också resonemang i *Den svenska linjen* om rashygien och ”den svenska folkstammen” där författarna starkt påverkats av, och använder samma

⁶ Andréen m.fl. (1940).

⁷ Se också Oredsson (1996).

terminologi som, makarna Myrdal i *Kris i befolkningsfrågan* (1934). Även migrationen tas upp men nu som ett eko av det så kallade ”bollhusmötet” i Uppsala i februari 1939 då konservativa studenter protesterade mot immigrationen av judiska akademiker. Den kanske mest kände av skriftens författare, Arvid Fredborg, hade deltagit i mötet i Uppsala. Han var Svenska Dagbladets korrespondent i Berlin 1941–43. Den inblick han fick där kom honom att ta kraftigt avstånd från Hitlertyskland i den inträngande och avslöjande boken *Bakom stålvalLEN* publicerad 1943.

MÄNNISKAN

Hur var människan Ingvar Svennilson? På bevarade fotografier framstår han som en prydlig, småleende person – men så ser ju alla ut på foton från 1940- och 50-talen. I Svennilsons fall bekräftas dock denna bild av samstämmiga uppgifter från personer som såg honom på nära håll: han sägs ha varit vänlig, kultiverad och djupt musikalisk. Musiken var uppenbarligen viktig för honom. Han spelade flöjt och orgel, och under åren som välbeställd professor på Malmen i Drottningholm lär han om söndagarna ha förnjöt besökarna i Drottningholms Slottskapell med sitt orgelspel. Det var den klassiska musiken som stod honom närmast, men på resor till Paris eller USA slank han gärna in på jazzklubbar tillsammans med vännerna Axel Iveroth och Tore Browaldh. I likhet med Erik Lundberg älskade han Povel Ramels kombination av uppsluppenhet och god musik – och det var inte för inte som de två också var attraherade av den underfundiga humorn i Jacques Tatis filmer.

Hans estetiska sinne tog sig, under chefstiden på Industriens Utredningsinstitut, uttryck i de vackra funkisbanden på IUI:s publikationer från 1943 och framåt. Dessförinnan hade IUI-skrifterna haft standardmässiga, murriga pappomslag. Med *Norrland: natur, befolkning och näringar* (1942) och Jöran Curmans *Industriens arbetarbostäder* (1944) sker övergången gradvis, och vid mitten av 1940-talet blomstrar funkis-stilen i IUI:s bokutgivning. Curman själv var arkitekt, och det är möjligt att det var han som hittade på att hans bok skulle ha ljusa pärmar beströdda med bilder av små hus. I alla händelser gillade Svennilson idén, och därefter fick alla IUI:s större skrifter den typen av ljusa, läckra band. Denna funkis-tradition fortsatte sedan till några år efter Svennilsons avgång. Därefter bands institutets skrifter i de kraftiga, blågrå klotbanden som blev så karakteristiska för IUI:s bokutgivning under 1960-talet.

Svennilson var starkt påverkad av sin uppväxt i prästhemmet. Det behöver inte nödvändigtvis betyda att han var en troende människa, men i sin ungdom var han medlem av Kristliga Studentförbundet i Stockholm. Vänskapen med Dag Hammarskjöld kan också ge en ledtråd till hans livssyn. Med denne

delade han bl.a. intresset för sport och friluftsliv. Det finns ett fotografi av de två vännerna när de står på toppen av Kebnekaise och ser utöver de vida rymderna. Det finns en handfull brev från Svennilson till Hammarskjöld bevarade i Hammarskjöld-arkivet på Kungliga Biblioteket i Stockholm, men de är från 1950-talet när de bägge vännerna uppnått en mogen ålder – under tidigare decennier, innan Hammarskjöld flyttat till New York bodde de ju bägge i Stockholm och kunde kommunicera utan brev. Brevet handlar därför knappast om några av de djupare frågor som man kanske diskuterade i tonåren och en bit upp i tjuogoårsåldern, men någon gång nämns Bach – och i förbigående hänvisar Svennilson till ”vår gamle, gemensamme vän Nathan Söderblom”. I ärkebiskopens efterlämnade papper (Carolina Rediviva i Uppsala) finns flera brev från och till kyrkoherden Sven Nilson, men inga spår av Ingvar Svennilson.

De starka kulturella intressena kombinerades således med längtan till natur och friluftsliv. Skidåkningen i Lapplandsfjällen fick dock oftast ersättas av den mindre vilda naturen kring Drottningholm. Från hemmet på Malmen var det nära till skridskoisarna runt Lovön, och Drottningholmsparkens kullar erbjöd visserligen blygsamma men dock skidbackar. Och även om snötillgången inte alla gånger var den bästa så kunde ett tunt snötäcke i kombination med hala löv erbjuda ett tillräckligt underlag för skidentusiasten.

Hemmet i Drottningholm kom att spela en viktig roll för familjen och för de många goda vännerna. Villan uppe på Malmen såg Ingvar och hans hustru Margit första gången i samband med en skidtur med pulka rakt över isen från Ängbybadet den kalla krigsvintern 1942. Den låg högt uppe med utsikt norrut över vattnet nästan i siktlinje mot Erik Lundbergs bostad uppe på höjden i Södra Ängby. Här i hemmet var han en aktiv och något okonventionell pappa och make. Föräldrarna var ofta bortbjudna på vardagskvällarna eller också hade de gäster hemma. Men lördagar och söndagar ägnades åt familjen. En anekdot har bevarats: Dag Hammarskjöld är på middag hemma hos Svennilsons omkring 1940. Döttrarna stöjar och skrattar kring middagsbordet, och Hammarskjöld säger sorgset: ”Tänk, en sådan här familjeidyll kommer jag aldrig att få uppleva hemma hos mig.”

REFERENSER

- Ahlberg, Gösta och Ingvar Svennilson (1946), *Sveriges arbetskraft och den industriella utvecklingen*. Stockholm: IUI.
- Andréén, Per G., Arvid Fredborg m.fl. (1940), *Den svenska linjen*. Stockholm.
- Bagge, Gösta, Erik Lundberg och Ingvar Svennilson (1933 och 1935), *Wages, Cost of Living and National Income in Sweden 1860–1930*. Stockholm Economic Studies. London: P.S. King.

- Bellman, Richard (1957), *Dynamic Programming*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Erixon, Lennart (2005), "Combining Keynes and Schumpeter. Ingvar Svennilson's Contribution to the Swedish Growth School and Modern Economics". *Journal of Evolutionary Economics*, vol. 15, nr 2, 187–210.
- Fredborg, Arvid (1943) *Bakom stålvalLEN*. Stockholm: P.A. Norstedt & Söner. Återpublicerad av Fischer & Co 1995.
- Hedenius, Ingemar (1992), *Varför blev jag den jag är?* Stockholm: Brombergs Bokförlag.
- Henriksson, Rolf (1990), *Som Edström ville – Hur IUI blev till*. Stockholm: IUI.
- Hirdman, Yvonne (2000), *Att lägga livet till rätta: Studier i svensk folkhemspolitik*. Stockholm: Carlssons.
- Industriens Utredningsinstitut (1943), *Industriproblem 1943*. Stockholm: IUI.
- Industriens Utredningsinstitut (1950), *Industriproblem 1950*. Stockholm: IUI.
- Ingvar Svennilson och Industriens Utredningsinstitut 1.9 1941 – 1.10 1949*. Maskinskriven festskrift sammanställd med anledning av Svennilsons 50-årsdag 1958 av medarbetare på IUI. Det unika exemplaret finns i familjen Svennilsons ägo.
- Larsmo, Ola (2007), *Djävulssonaten. Ur det svenska hatets historia*. Stockholm: Bonniers.
- Lindahl, Erik (1929), "Prisbildningsproblemets uppläggning från kapitalteoretisk synpunkt". *Ekonomisk Tidskrift*, vol. 31, nr 1, 31–81.
- Lundberg, Erik (1960), Invalsförslag till Kungl. Vetenskapsakademien (Protokoll vid sammankomster i Kungl. Vetenskapsakademiens klasser och kommittéer år 1960).
- Lundberg, Erik (1972), "Ingvar Svennilson: A Note on His Scientific Achievements and a Bibliography of His Contributions to Economics". *Swedish Journal of Economics*, vol. 74, nr 3, 313–328.
- Myrdal, Gunnar (1927), *Prisbildningsproblemet och föränderligheten*. Stockholm: Almqvist & Wicksell.
- Myrdal, Alva och Gunnar Myrdal (1934), *Kris i befolkningsfrågan*. Stockholm: Bonniers. Återutgiven av Nya Doxa 1997.
- Ohlin, Bertil (1937), "Some Notes on the Stockholm Theory of Savings and Investments I". *Economic Journal*, vol. 47, nr 185, 53–69.
- Ohlin, Bertil (1937), "Some Notes on the Stockholm Theory of Savings and Investments II". *Economic Journal*, vol. 47, nr 186, 221–240.
- Oredsson, Sverker (1996), *Lunds universitet under andra världskriget: motsättningar, debatter och hjälpsatser*. Lund: Lunds universitetshistoriska sällskap.
- Ruist, Erik och Ingvar Svennilson (1948), *Den norrländska skogsnäringens konjunkturkänslighet under mellankrigsperioden*. Stockholm: IUI.
- Solow, Robert M. (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth". *Quarterly Journal of Economics*, vol. 70, nr 1, 65–94.
- SOU 1948:45, *Långtidsprogram 1947–1952/53*. Stockholm.
- SOU 1951:30, *Ekonomiskt långtidsprogram 1951–1955*. Stockholm.
- SOU 1956: 53, *Balanserad expansion*. Stockholm.
- SOU 1962:11, *Svensk ekonomi 1960–1965*. Stockholm.
- Svennilson, Ingvar (1933), *Monopolistisk pris- och produktionspolitik*. Licentiatavhandling. Stockholms Högskola.
- Svennilson, Ingvar (1938), *Ekonomisk planering*. Stockholm: Almqvist & Wicksell.
- Svennilson, Ingvar (1946), *Norrlands arbetskraftsbalans*. Stockholm: IUI.

Svennilson, Ingvar (1954), *Growth and Stagnation in the European Economy*. Genève: United Nations European Commission for Europe.

Åberg, Carl Johan (2009), ”Långtidsutredningarna – en blandekonomins spegel”. I denna volym.

FÖRFATTARPRESENTATION

FOTO: KERSTIN MOTHANDER

Mats Persson är professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Han var 1989–91 redaktör för *Scandinavian Journal of Economics* och 1997–98 redaktör för *Ekonomisk Debatt*. I sin forskning har han huvudsakligen arbetat med problem kring makroekonomi och offentlig ekonomi. För närvarande arbetar han med ett projekt om socialförsäkringar.

Claes-Henric Siven är professor emeritus i nationalekonomi vid Stockholms universitet. Han var 1997–98 redaktör för *Ekonomisk Debatt* och ordförande för Nationalekonomiska Föreningen 2000–2001. Han har tidigare forskat kring inflation och arbetslöshet och forskar för närvarande inom områdena doktrinhistoria respektive brott och straff.